

ZESZYTY NAUKOWE TURYSTYKA I REKREACJA

Zeszyt 28 (2) 2021

**Redaktor naukowy tomu
dr Andrzej Marian Cwer**

**Wyższa Szkoła Turystyki i Języków Obcych
Warszawa 2021**

© Copyright by Wyższa Szkoła Turystyki i Języków Obcych, Warszawa 2021
Pewne prawa zastrzeżone

ISSN 1899-7228

Nakład: 250 egz.

Wersją pierwotną wydawanego czasopisma jest wersja papierowa

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Redaktor naczelny: dr hab. Ludwik Mazurkiewicz, prof. WSTiJO

Zastępca redaktora naczelnego: doc. dr Bolesław Iwan

Sekretarz: dr Andrzej Marian Cwer

Redaktorzy tematyczni: dr Andrzej Marian Cwer, doc. dr Bolesław Iwan

Redaktor językowy: dr Magdalena Lipińska-Derlikowska

Redaktor statystyczny: dr Danuta Czekaj

RADA NAUKOWA

Członkowie krajowi

1. Prof. dr hab. Wojciech Cynarski, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów
2. Prof. dr hab. Janusz Gudowski, Politechnika Lubelska, Lublin
3. Prof. dr hab. Irena Ozimek, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Warszawa
4. Prof. dr hab. Barbara Gołębiowska, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Warszawa
5. Dr hab. Wiktor Adamus, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków
6. Dr hab. Krzysztof Firlej, prof. Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków
7. Dr hab. Magdalena Kachniewska, prof. Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa
8. Dr hab. Zygmunt Kruczek, Akademia Wychowania Fizycznego, Kraków
9. Dr hab. Łukasz Popławski, Uniwersytet Ekonomiczny, Kraków
10. Dr hab. Dorota Świtala-Trybek, prof. Uniwersytetu Opolskiego, Opole

Członkowie zagraniczni

1. Prof. dr Philippe Bachimon, Université d'Avignon, Francja
2. Prof. dr Dogan Gursoy, Washington State University, USA
3. Prof. dr Stanislav Ivanov, International University College, Bułgaria
4. Prof. dr Jarkko Saari, University of Oulu, Finlandia
5. Prof. dr Anna Trono, Università del Salento, Włochy
6. Doc. dr Brigita Žuromskaitė, Uniwersytet im. Michała Romera w Wilnie, Litwa
7. Dr Elisa Backer, University of Ballarat, Australia
8. Dr Nazar Kudla, Lwowski Instytut Ekonomiki i Turystyki, Ukraina
9. Dr Noëlle O'Connor, Limerick Institute of Technology, Irlandia
10. Dr Katarina Popelková, Słowacka Akademia Nauk
11. Dr Razaq Raj, Centre for Events Management, Leeds Metropolitan University United Kingdom

ADRES REDAKCJI

Wyższa Szkoła Turystyki i Języków Obcych
al. Prymasa Tysiąclecia 38a, 01-242 Warszawa
tel./faks: 22 855 47 58/59
e-mail: redakcja@wstijo.edu.pl
www.wstijo.edu.pl

Projekt graficzny okładki: Bogdan Czura

Skład: LIBRON

Redakcja wydawnicza: Sylwia Mosińska

Spis treści

Contents

WYBRANE ASPEKTY TURYSTYKI

Bolesław Iwan

Obiekty sakralne regionu świętokrzyskiego jako produkt turystyczny	5
Sacred facilities of the Świętokrzyski region as a tourist product	

Wiesław Szczęsny

Turystyka w okresie kryzysu gospodarczego spowodowanego pandemią COVID-19	21
Tourism in the period of economic crisis caused by the pandemic of COVID-19	

WYBRANE ASPEKTY TURYSTYKI I SPORTU

Сіткар Віктор Ілліч, Сіткар Степан Вікторович

Особливості судового та медіаційного процесу врегулювання спортивних спорів	33
The peculiarities of arbitration and mediation processes in sports dispute resolution	

MARKETING W TURYSTYCE

Adam Mazurkiewicz, Ludwik Mazurkiewicz

O metodzie planowania wartości dla klientów (na przykładzie rynku turystycznego i sportowego)	45
About a method of planning the value for customers (the case of a tourism and sports market)	

Mariusz Grębowiec

Rola elementów warunkujących jakość w kształtowaniu konkurencyjnej oferty produktów żywnościowych	59
The role of quality determinants in shaping a competitive offer of food products	

SPOŁECZNE ASPEKTY TURYSTYKI

Bartosz Łukaszewski

- Radical social movements in London in terms of touristic potential before and after Brexit 79
Radykalne ruchy społeczne w Londynie pod względem potencjału turystycznego przed brexitem i po nim

Andrzej Marian Cwer, Ruslan Jakowyszyn

- Problem marginalizacji społecznej małoletnich we współczesnej rzeczywistości (spojrzenie refleksyjne) 87
The problem of social marginalization of minors in contemporary reality (reflective gaze)

WYBRANE ZAGADNIENIA EDUKACJI

Andrew M. Cwer

- Educational and military thought of Polish emigration in Western Europe after 1831 97
Myśl oświatowo-wojskowa polskiej emigracji w Europie Zachodniej po 1831 r.

Петришин Людмила Йосипівна, Данилюк Ольга Андріївна

- Технологія музейної педагогіки (педагогіки культури) як складова соціокультурного розвитку особистості 105
Technology of museum pedagogy (cultural pedagogy) as a component of the socio-cultural development of personality

Яковишин Руслан Ярославович, Білосевич Іван

- Соціально-реабілітаційні механізми впливу на процес виховання дітей, батьки яких узалежнені від алкоголю 113
Social-rehabilitation mechanisms of influence on the process of raising children whose parents are addicted to alcohol

Кульчицький Віталій, Kulchytskyi Vitalii

- Актуальність використання дистанційної форми навчання для досягнення інтегральних результатів під час підготовки майбутніх фахівців медичної галузі 119
The importance of distance learning as a form of teaching to achieve integrated results while training future medical workers

WYBRANE ASPEKTY TURYSTYKI I SPORTU

СІТКАР ВІКТОР ІЛЛІЧ

Тернопіль, Україна

СІТКАР СТЕПАН ВІКТОРОВИЧ

Тернопіль, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО ТА МЕДІАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРТИВНИХ СПОРІВ

OSOBLIWOŚCI PROCESU SĄDOWEGO I MEDIACYJNEGO
ROZSTRZYgniĘCIA SPORÓW SPORTOWYCH

THE PECULIARITIES OF ARBITRATION AND MEDIATION PROCESSES
IN SPORTS DISPUTE RESOLUTION

Постановка проблеми

Як показує практика, за останні десятиліття помітною є тенденція у сфері вирішення спорів несудовими методами, перш за все медіацією. Це детерміновано не лише бажанням держави розвантажити, а громадянам, відповідно, уникнути громіздкої судової системи, яка сьогодні потребує реформування, але і розумінням важливості мирного вирішення спору, збереження дружніх стосунків між його сторонами. Зважаючи на те, що в сфері спорту через організаційні та професійні особливості спортивної діяльності здебільшого застосовуються арбітражні методи вирішення спорів, медіація так же, як і в інших сферах суспільних стосунків, набуває все більшої популярності, як досить швидкий, конфіденційний та недорогий метод вирішення конфліктів.

З погляду теорії та практики, вирішення спортивних спорів – це декілька проблемних та дискусійних аспектів, а саме: досягнення справедливості при вирішенні спортивного спору, враховуючи, що сторони спору зазвичай не рівні у своїх можливостях та повноваженнях (спортсмен та федерація, спортсмен і клуб, спортивне товариство тощо), застосування альтернативних методів вирішення спорів, в тому числі і медіації, до тих чи інших видів спортивних спорів, юридична сила медіаційної згоди та ін.

Постійне зростання обсягу ринку спортивної діяльності породжує все більшу кількість спорів, а відповідно, і необхідність у широкій та ефективній палітрі способів їх вирішення. Сьогодні спорт – це глобальний феномен та сфера комерції, куди втягнуті спортивні клуби, спортсмени, тренери, судді, агенти, власники клубів, спортивні менеджери, спонсори, інвестори, національні, регіональні та міжнародні асоціації, спортивні керівні організації, маркетингологи, продавці спортивних товарів, юристи, бухгалтери, консультанти, журналісти, коментатори, блогери, інтернет провайдери та ін.

Аналіз досліджень і публікацій

Форми вирішення спортивних спорів, що існують сьогодні, відображають сформовані механізми, які характерні для всіх суспільних відносин, і поділяють їх на юрисдикційні та неюрисдикційні. До першої групи зараховують вирішення спорів:

- юрисдикційними органами спортивної федерації, порядок формування, процедури та повноваження яких, як правило, регулюються положеннями статутних документів федерації,
- спортивними арбітражними (третейськими) судами,
- державними судами.

Дисциплінарний інспектор УЄФА, суддя спортивного арбітражного суду (САС) Анна Бордюгова зазначає, що сьогодні переважна більшість українських спортивних федерацій не мають ні фахівців з розгляду спортивних спорів, ні створених в структурі федерацій органів з вирішення таких спорів (як виняток, можна назвати контрольно-дисциплінарний комітет та апеляційний комітет, Палату з вирішення спорів Федерації футболу України)¹.

Серед неюрисдикційних (альтернативних, позасудових) форм вирішення спортивних спорів, найбільш затребуваною є медіація. Наприклад, Спортивний арбітражний суд, Канадський центр вирішення спортивних спорів (CRDSC) пропонують послуги медіації та мають власні реєстри медіаторів. Всесвітня боксерська рада (WBC), Міжнародна федерація хокею на льоду (IIHF), Федерація футболу Німеччини та інші міжнародні та національні спортивні організації застосовують медіацію в рамках розширення доступних методів вирішення спортивних спорів. Медіаційні обговорення досить часто включають в спортивні договори, а спортивна медіація стає зростаючою сферою діяльності як приватних центрів з вирішення спортивних спорів (CEDR, Великобританія, ADR Group), так і спеціалізованих, наприклад Австралійського центру з вирішення спортивних спорів (NSDR), Центру вирішення спортивних спорів Великобританії (UK Sports Resolution). Більше того, Європейська Асоціація клубів (ECA) заснувала власну Службу медіації, а з 2013 року медіація є обов'язковою для спорів фінансового характеру.

¹ А. Бордюгова, *Формування спортивного права як галузі тільки починається*, <http://jur-gazeta.com/interview/formuvannya-sportivnogo-prava-yak-galuzi-tilki-pochinaetsya.html> [3.11.2021].

З огляду на зазначене вище можна стверджувати, що особливості застосування медіації в спортивних спорах визначаються їх характером та суттю, особливостями суб'єктів спору зокрема, та особливостями спортивної діяльності загалом. Зауважимо, що сьогодні юридичну науку наповнюють дослідження у сфері спортивного права, а це дає нам можливість проаналізувати деякі наробки з тематики спортивних спорів.

Під спортивним спором (спором, що пов'язаний з фізичною культурою і спортом), С. Юрлов розуміє – нерегульовані суперечності суб'єктів спорту, що виникають в сфері спортивних відносин з приводу прав і обов'язків таких суб'єктів².

Е. Погосян пропонує розглядати поняття спортивного спору широко і зараховує до таких усі спори, що стосуються спортивних відносин, а також відносин, які хоч і не є спортивними, але мають вплив на права і обов'язки спортсменів як суб'єктів спортивних відносин.

Далі він стверджує, що не зважаючи на те, що різноманітність спортивних спорів не дозволяє виробити їх єдину класифікацію і диференціювати їх на практиці, проте можна передбачити, що спортивні спори можуть бути:

- фінансового характеру (виплата заробітної плати, премій, компенсацій, штрафів в межах трудових договорів між спортсменом і спортивною організацією, командою, клубом),
- договірною характеру (виконання і припинення трудових договорів, договорів між спортсменом і спортивним агентом, між спортивним агентом і клубом, договорів про трансфер спортсменів тощо),
- організаційного характеру (стосується порядку відбору на змагання, членства в федерації або спортивному клубі, опротестування рішень спортивних федерацій, наприклад, накладання спортивних санкцій),
- внутрікомандного характеру (стосунки між тренером і командою, спортсменом і тренером, спортсменом і командою, тренером і менеджментом клубу тощо),
- такі, що пов'язані з фактами *вживання допінгу*,
- такі, що пов'язані з проведенням *договірних матчів, фактами корупції*³.

Н. Мазаракі зазначає, що особливості правової природи процесу вирішення спортивного спору детерміновані такими обставинами:

- при вирішенні спортивного спору до відносин, що виникли, застосовують не тільки матеріальні та процесуальні норми різних галузей права, але і положення нормативних документів спортивних організацій, які, незважаючи на їх взаємозв'язок, можуть суперечити одні одним,
- суб'єкти спорту (особливо спортсмени) обмежені у виборі органів, які можуть вирішувати спортивні спори, що виражається в існуванні жорстких (досить

² С.А. Юрлов, *Разрешение спортивных споров: вопросы теории и практики: дис.*, Наукове видавництво, Москва 2017, с. 208.

³ Е.В. Погосян, *Формы разрешения спортивных споров: Научное исследование*, Монографія. Волтерс Клувер, Москва 2011, с. 160.

часто нав'язаних) третейських угод, включаючи заборону звернення в органи судової влади держави⁴.

Все зазначене вище і зумовило **мету статті**, а саме привернути увагу фахівців до медіації, як способу відносно дешевого, швидкого та добровільного врегулювання спортивних спорів в Україні і не тільки.

Виклад основного матеріалу

Сьогодні інститут медіації досить добре вивчений з теоретичної та практичної сторони, особливо в тих країнах, де медіація є інституціоналізованою. У багатьох країнах з'явилося законодавство, що регулює процедуру медіації. Закони про медіацію прийняті в таких країнах як США, Австрія, Велика Британія, Німеччина, Франція, Росія, Болгарія тощо. У загальному галузевому законодавстві медіація врегульована у Польщі, Італії та Словенії.

В законодавстві багатьох країн можна знайти офіційні дефініції медіації, наприклад: медіація – це процедура врегулювання спору (конфлікту) між сторонами через сприяння медіатора (медіаторів) з метою досягнення ними взаємоприйнятного рішення, що реалізується з добровільної згоди сторін. Спортивний арбітражний суд визначає медіацію як необов'язкову і неформальну процедуру, що спирається на згоду сторін про добровільне вирішення спору, де кожна сторона бере на себе зобов'язання зробити спробу в добросовісному порядку провести перемовини з іншою стороною з метою вирішення спортивного спору.

Також загальновідомими в достатній мірі є принципи медіаційної процедури: добровільність; рівноправність сторін медіації; незалежність, нейтральність та неупередженість медіатора; конфіденційність та ін.

Нагадаємо, що медіатор – це спеціально підготовлений фахівець, який покликаний сприяти сторонам в урегулюванні спорів за допомогою медіації. Він бере участь в процедурі медіації як нейтральна, незалежна сторона. В процесі переговорів медіатор допомагає сторонам зрозуміти інтереси свої та опонента, виявити справжні потреби. Сторони, спираючись на професійну допомогу медіатора, знаходять своє власне рішення, що спирається на взаємоприйнятні домовленості, які відображають їх глибинні інтереси. До того ж, важливо пам'ятати, що у процесі медіації:

- 1) рішення приймаються сторонами самостійно і спрямовані на задоволення їх глибинних потреб та інтересів,
- 2) медіатор не пропонує варіанти і не приймає рішення за учасників.

Сьогодні медіація поступово займає все більше місця в сфері вирішення спортивних спорів, і враховуючи особливості спортивної галузі, насамперед буде відігравати роль доарбітражної стадії вирішення спорів. Наприклад, медіація в Спортивному арбітражному суді має значні перспективи, враховуючи репутацію самої організації,

⁴ А.Н. Мазараки, *Медіація як перспективний метод розрешення спортивних спорів*, «Право и государство» 2018, 3–4, с. 17–24.

а також впевненість сторін, що навіть у випадку неуспішної медіації у них не буде додаткових часових втрат до переходу безпосередньо до арбітражу. М. Міроні називає таку процедуру «арбітраж – медіація – арбітраж»⁵.

Задля глибшого висвітлення проблеми медіації, ознайомимось із законодавством про спортивну медіацію деяких європейських країн. Зокрема, у ст. 87 розд. XIII «Позасудове вирішення спортивних спорів» Закону Іспанії про спорт від 15 жовтня 1990 № 10/1990 йдеться про те, що спірні питання юридично-спортивного характеру, що виникли або можуть виникнути між спортсменами, тренерами, спортивними суддями і арбітрами, спортивними клубами, асоціаціями, іспанськими спортивними федераціями, професійними спортивними лігами та іншими зацікавленими сторонами, можуть бути вирішені за допомогою застосування спеціальних процедур медіації або арбітражу відповідно до умов та вимог, встановлених законодавством Іспанії в даній сфері.

Згідно зі ст. 88 даного Закону способи вирішення спорів повинні використовуватися для врегулювання будь-яких суперечливих або спірних питань, які виникають між зацікавленими сторонами в ході реалізації спортивних правил. Статути спортивних клубів, іспанських спортивних федерацій та професійних спортивних ліг включають положення про порядок проведення процедур медіації або арбітражу. Рішення, прийняті в рамках цих процедур, мають наслідки, передбачені Законом Іспанії про арбітраж.

У Франції процедура врегулювання спортивних спорів шляхом медіації виглядає так. Французький національний олімпійський і спортивний комітет відповідає за врегулювання конфліктів між ліцензіатами, спортивними асоціаціями, товариствами та визнаними спортивними федераціями, за винятком конфліктів, що пов'язані з допінгом. Він призначає медіаторів і скликає їх нараду. Кожен посередник зобов'язаний зберігати в таємниці будь-яку секретну інформацію, якою він володіє та за порушення конфіденційності якої передбачені санкції. Колегія посередників складається з не менше ніж 13 і не більше ніж з 21 члена. До її складу входять визнані фахівці, які володіють знаннями в питаннях організації спортивної діяльності та в галузі спортивного права⁶.

Згідно зі ст. R141-5 Регламентарної частини Спортивного кодексу Франції звернення до Французького національного олімпійського і спортивного комітету з метою врегулювання спору – обов'язкова попередня умова для подання будь-якого позову до суду у випадках, коли спір виник через прийняття спортивною федерацією рішення, яке як підлягає, так і не підлягає оскарженню в рамках адміністративної процедури. Заходи щодо врегулювання спору, запропоновані посередниками, вважаються прийнятими сторонами і повинні бути виконані негайно після отримання повідомлення. Разом з тим сторони можуть не погодитися з даними заходами і подати заперечення впродовж місяця з моменту отримання повідомлення.

⁵ M. Mironi, *The promise of mediation in sport-related disputes*, «The International Sports Law Journal» 2017, 16(3), с. 131–154.

⁶ А.А. Соловьев, *Внесудебное урегулирование споров в области спорта: опыт Франции*, «Вестник Университета имени О.Е. Кутафина» 2015, с. 195–200.

В Україні до сьогодні не створено спортивного арбітражу, призначеного для вирішення спортивних спорів⁷. Хоча його створення постійно обговорюється юристами, у першу чергу необхідно внести зміни у відповідне законодавство, щоб забезпечити умови для ефективної діяльності спортивного арбітражу. Для початку важливо розуміти, при вирішенні яких видів суперечок і для яких видів спорту можна застосовувати арбітраж. Чимала кількість спорів стосується трудових відносин і дисциплінарних питань, в той час як найбільш частими «клієнтами» такого арбітражу можуть бути футболісти, баскетболісти та інші спортсмени стосовно питань допінгу. Футбол і баскетбол в Україні мають свої власні системи вирішення всіх видів спорів із сформованою правовою практикою та незалежною процедурою апеляції. Крім того, медіація трудових спорів прямо виключена українським законодавством. Отже, створення окремого спортивного арбітражу в Україні вимагає, для започаткування внесення змін у значну кількість нормативно-правових актів, і окрім цього може не знайти підтримки більшості спортивних організацій, які піднімуть питання про його доцільність. У будь-якому випадку, більшість організацій створили власні квазі-арбітражні органи для вирішення всіх видів спорів.

Одним із прикладів ефективного квазі-арбітражу в Україні є Палата з вирішення спорів Федерації футболу України (далі – ПВС ФФУ). Вона не може вважатися справжнім арбітражним органом, оскільки розглядає спори, що стосуються лише футболу, і на основі регламенту і правил ФФУ, а не на основі арбітражної угоди. Крім того, арбітри не обираються сторонами, а призначаються Палатою. Вона функціонує за аналогією з Палатою з вирішення спорів ФІФА.

Згідно з проектом № 3665 комітету з питань правової політики та правосуддя парламенту України медіація може застосовуватися у будь-яких конфліктах (спорах), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також в кримінальних провадженнях та справах щодо адміністративних правопорушень⁸. Сторони мають право домовитись про включення письмового медіаційного застереження в договір, згідно з яким вони погоджуються передати на медіацію всі або певні спори, які можуть виникнути між ними в зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер чи ні. Наявність медіаційного застереження в договорі не є перешкодою для звернення в суд або третейський суд.

Також зауважимо, що за проектом медіатором може бути фізична особа, яка досягла двадцяти п'яти років, має вищу або професійно-технічну освіту та пройшла професійне навчання медіації, що має включати 90 академічних годин початкового навчання, в тому числі не менше 45 академічних годин навчання практичним навичкам⁹.

⁷ В Україні готуються прийняти закон про медіацію, <https://radako.com.ua/news/v-ukrayini-gotyuytsya-priyaty-zakon-pro-mediacyu> [6.11.2021].

⁸ О.Г. Гаро, Кушнір О.О. Особливості медіації конфліктів і суперечок в професійному спорті, https://protocol.ua/ru/osoblivosti_mediatsii_konfliktiv_i_superechok_v_profesijnomu_sportu/ [25.09.2021].

⁹ Медіація у вирішенні публічно-правових спорів, https://www.ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/zaprovadzhennya-med-ats-yak-alternativnogo-shlyakhu-vir-shennya-publ-chno-pravovikh-spor-v/?month=02&year=2017&sphrase_id=1317856 [15.11.2021].

Польський закон є досить ліберальним у питанні вимог до майбутніх медіаторів. Наприклад, щоб бути медіатором в Польщі у цивільних справах, необхідно бути фізичною особою, яка має повну цивільну правоздатність та дієздатність. Більше того, медіатором не може бути діючий суддя, але це ніяк не стосується суддів у відставці. Польське законодавство не визначає вік, а також освіту та професію, яку повинен мати практикуючий медіатор при розгляді цивільних справ. Зазвичай достатньо пройти навчання з медіації (але закон цього прямо не вимагає) і бути зареєстрованим у списку постійних медіаторів (складених громадськими організаціями та університетами), щоб мати змогу надавати послуги медіації на вимогу суду¹⁰.

На відміну від судового процесу, в якому сторони за допомогою традиційних юридичних засобів прагнуть посилити свої позиції, обґрунтовуючи свої вимоги в рамках встановленого процесу, завдання медіатора полягає в спрямуванні уваги сторін у спір на інтереси, які є в основі їхніх позицій. В цьому і полягає принципова відмінність між судовим та медіаційним процесом врегулювання спорів – перший працює з позиціями, в той час як медіатор – з інтересами сторін. Аналізуючи інтереси, сторони усувають непорозуміння, що розширює їх кругозір. У такому випадку, коли більш чітко виокремлюють інтереси протилежної сторони, відповідно стають більш зрозумілими точки дотику протилежних позицій.

Серед переваг медіації потрібно відзначити:

- *універсальність* – спортивні відносини регулюються різними галузями права – цивільним, трудовим, податковим, адміністративним, тому складається враження, що медіацію можна застосовувати для широкого спектру спорів різної матеріально-правової природи і суті. Проте, деякі спортивні спори (про факти застосування допінгу, проведення договірних матчів, корупції, про дисциплінарні проступки) є немедіабельними. Нагадаємо, що спори, пов'язані з дисциплінарними питаннями (допінг, договірні матчі та корупція) виключені з процедури медіації CAS. Проте в деяких випадках, де цього вимагають обставини і сторони згодні, спори, що пов'язані з дисциплінарними питаннями, можуть бути передані на вирішення за допомогою процедури медіації CAS,
- *конфіденційність* – цей фактор для спортсменів високого рівня майстерності може бути вирішальним, бо імідж спортсмена в очах глядачів прямо пов'язаний із прагненням спонсорів заключати рекламні контракти. Крім того спортивна діяльність повинна залишатись якомога більш «чесною» для глядачів, оскільки це є одним з факторів популярності спорту,
- *швидкість вирішення спору*, адже для спортсменів спір про допуск до змагань має вирішуватись до їх початку, бо внаслідок порівняно коротких часових відрізків професійної спортивної діяльності на високому рівні недопуск, наприклад, до Олімпійських Ігор може перекреслити можливість виступу певного спортсмена на олімпійському рівні. В той же час можна вести мову про швидкість вирішення

¹⁰ І. Юрійчук, *Медіація в Польщі: коротко про головне*, <https://law.chnu.edu.ua/mediatsiia-v-polshchi/> [7.11.2021].

спору в порядку медіації лише за умови ефективності самої процедури і виконання сторонами медіативної згоди. В інших випадках медіація буде лише тратою часу, бо спір буде передано на розгляд юрисдикційного органу¹¹.

Крім зазначеного вище, до переваг також зараховують *дешевизну* (яка визнається різницею між оплатою послуг медіатора і сумою судових витрат, а також можливістю вирішити спір впродовж однієї медіаційної сесії); *високу ймовірність досягнення взаємовигідного рішення* і збереження дружніх стосунків між сторонами спору; *можливість залучити медіатора, який володіє спеціальними знаннями в сфері спорту*, що буде сприяти справедливому і грамотному вирішенню спору.

Це дає підстави зазначити, що медіація поступово займає все більше місце в сфері вирішення спортивних спорів і, враховуючи особливості спортивної галузі, скоріш за все буде відігравати роль доарбітражного етапу вирішення спорів. З іншого боку, в державах, де фінансові можливості спортивних організацій обмежені і спортивні арбітражі відсутні, медіація може дати можливість спортсменам уникнути державних судів і сформувати традиції мирного вирішення спортивних спорів. Зазначене вище, в свою чергу, вимагає проведення інформаційних компаній і спеціальної підготовки медіаторів у сфері спортивних спорів.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Сьогодні, роль медіації при вирішенні спортивних спорів усе зростає, що зумовлює необхідність дослідження особливостей її застосування в даній сфері суспільних відносин. До того ж медіація спортивних спорів породжує необхідність проведення подальших теоретичних досліджень, перш за все, щодо медіабельності окремих видів спортивних спорів, правової природи медіації, що проводиться медіаторами, які працюють в спортивних федераціях (відносно реалізації принципу незалежності медіатора).

Суб'єкти спортивної діяльності зацікавлені в тому, щоб суперечки між ними були вирішені в найшвидший час незалежною особою, що володіє спеціальними знаннями в галузі спорту та здатна врахувати деталі і тонкощі кожної конкретної конфліктної ситуації. При цьому, в разі якщо процедура медіації не принесла бажаного результату, за сторонами зберігається право звернутися за вирішенням спору до суду та в інші юрисдикційні органи. У світі спорту медіація існує досить давно та діє, як правило, поряд зі спортивним арбітражем, будучи або досудовою стадією, або окремим способом вирішення конфліктів у цій сфері.

¹¹ CAS Mediation Rules, <http://www.tas-cas.org/en/mediation/rules.html> [3.10.2021].

Бібліографія

Дослідження

- Погосян Е.В., *Формы разрешения спортивных споров: Научное исследование*, Монография. Издательство Волтерс Клувер, Москва 2011.
- Юрлов С.А., *Разрешение спортивных споров: вопросы теории и практики: дис.*, Научное издательство, Москва 2017.

Журнали

- Mironi M., *The promise of mediation in sport-related disputes*, «The International Sports Law Journal» 2017, 16(3).
- Мазараки А.Н., *Медиація як перспективний метод розрешення спортивних спорів*, «Право и государство» 2018, 3–4.
- Соловьев А.А., *Внесудебное урегулирование споров в области спорта: опыт Франции*, «Вестник Университета имени О.Е. Кутафина» 2015.

Веб-сайти

- Бордюгова А., *Формування спортивного права як галузі тільки починається*, <http://jur-gazeta.com/interview/formuvannya-sportivnogo-prava-yak-galuzi-tilki-pochinaetsya.html> [3.11.2021].
- В Україні готуються прийняти закон про медіацію*, <https://radako.com.ua/news/v-ukrayini-gotuyutsya-priyniyati-zakon-pro-mediacyu> [6.11.2021].
- Гаро Г.О., Кушнір О.О. *Особливості медіації конфліктів і суперечок в професійному спорті*, https://protocol.ua/ru/osoblivosti_mediatsii_konfliktiv_i_superechok_v_profesiynomu_sportii [25.09.2021].
- Медіація у вирішенні публічно-правових спорів*, https://www.ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/zaprovadzhennya-med-ats-yak-alternativnogo-shlyakhu-vir-shennya-publ-chno-pravovikh-spor-v/?month=02&year=2017&sphrase_id=1317856 [15.11.2021].
- Юрійчук Ілля. Медіація в Польщі: коротко про головне*, <https://law.chnu.edu.ua/mediatsiia-v-polshchi/> [7.11.2021].
- CAS Mediation Rules*, <http://www.tas-cas.org/en/mediation/rules.html> [3.10.2021].

Анотація

У статті здійснено опис особливостей застосування медіації у врегулюванні спортивних спорів. Наголошується, що вирішення спортивних спорів це декілька проблемних та дискусійних аспектів, а саме: досягнення справедливості при вирішенні спортивного спору, застосування альтернативних методів вирішення спорів, в тому числі і медіації, до тих чи інших видів спортивних спорів, юридична сила медіаційної згоди.

Проаналізовано юрисдикційні та неюрисдикційні форми вирішення спортивних спорів та розглянуто законодавство про спортивну медіацію деяких європейських держав.

Звератється увага на те, що сьогодні медіація поступово займає все більше місця в сфері вирішення спортивних спорів, і враховуючи особливості спортивної галузі, насамперед буде відігравати роль доарбітражної стадії вирішення спорів. Зокрема, медіація в Спортивному арбітражному суді має значні перспективи.

Здійснено спробу привернути увагу фахівців до медіації, як способу відносно дешевого, швидкого та добровільного врегулювання спортивних спорів в Україні і не тільки.

Ключові слова: медіація, спорт, спортивний спір, медіатор, судовий процес, медіаційний процес, врегулювання спору

Streszczenie

Artykuł opisuje specyfikę wykorzystania mediacji w rozstrzyganiu sporów sportowych. Podkreśla się, że rozstrzyganie sporów sportowych to kilka aspektów problematycznych i dyskusyjnych, a mianowicie: osiągnięcie sprawiedliwości w rozwiązywaniu sporu sportowego, zastosowanie alternatywnych metod rozwiązywania sporów, w tym mediacji, do niektórych rodzajów sporów sportowych, moc prawna zgody mediacyjnej.

Przeanalizowane są jurysdykcyjne i pozasądowe formy rozwiązywania sporów sportowych, a także uwzględniane jest ustawodawstwo dotyczące mediacji sportowej niektórych krajów europejskich.

Zwraca się uwagę, że w dzisiejszych czasach mediacja stopniowo zajmuje coraz więcej miejsca w obszarze rozwiązywania sporów sportowych, a biorąc pod uwagę specyfikę branży sportowej, będzie pełnić przede wszystkim rolę przedarbitrażowego etapu rozstrzygnięcia sporów. W szczególności mediacja w Sądzie Arbitrażowym ds. Sportu ma spore perspektywy.

Podjęto próbę zwrócenia uwagi ekspertów na mediację jako sposób stosunkowo taniego, szybkiego i dobrowolnego rozwiązywania sporów sportowych na Ukrainie i poza nią.

Słowa kluczowe: mediacja, sport, spór sportowy, mediator, proces sądowy, proces mediacyjny, rozstrzygnięcie sporu

Abstract

The article describes the peculiarities of the use of mediation for sports dispute resolution. It is emphasized that the resolution of sports disputes has several problematic and debatable aspects, namely: achieving justice in resolving sports disputes, applying alternative dispute resolution methods, including mediation, to certain types of sports disputes, the legal force of mediation agreement.

Jurisdictional and non-jurisdictional forms of resolving sports disputes are analyzed and the legislation on sports mediation of some European countries has been considered.

Attention is drawn to the fact that today mediation is gradually taking more and more place in the field of sports dispute resolution, and given the specifics of the sports industry, will primarily play the role of the pre-arbitration stage of dispute resolution. In particular, mediation has significant prospects in the Court of Arbitration for Sport.

An attempt has been made to draw the attention of experts to mediation as the way of relatively cheap, fast and voluntary settlement of sports disputes in Ukraine and beyond.

Keywords: mediation, sport, sports dispute, mediator, arbitration, mediation, dispute resolution

ПРИМІТКА ПРО АВТОРІВ

Др Сіткар Віктор Ілліч, кандилат психологічних наук Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Др Сіткар Степан Вікторович, кандидат педагогічних наук Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.